

С. В. Хоменко,

аспірант кафедри менеджменту та адміністрування, НУ "Чернігівська Політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1417-0449>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.9.546

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ СФЕРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

S. Khomenko,

PhD student of the Department of Management and Administration,

Chernihiv Polytechnic National University

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND TRENDS IN THE FIELD OF EMERGENCIES

У статті здійснено аналіз сучасного стану й тенденцій розвитку сфери надзвичайних ситуацій в Україні. Аналіз проведено з урахуванням підвищеної невизначеності, трансформації безпекового середовища та дії воєнного стану. Актуальність дослідження полягає у необхідності формування ефективних механізмів публічного управління у сфері цивільного захисту на основі системного аналізу статистичних даних. Також вагомим є виявлення структурних змін у динаміці надзвичайних ситуацій та оцінювання їх впливу на населення і критичну інфраструктуру.

У ході дослідження узагальнено теоретичні підходи до визначення кризового управління, ризик-орієнтованого менеджменту та інституційної трансформації системи цивільного захисту. Встановлено, що сучасна наукова думка характеризується посиленням уваги до адаптивних моделей публічного управління, удосконалення аналітичного інструментів та розвитку міжсекторальної координації в умовах надзвичайних ситуацій.

На основі аналізу статистичних показників виявлено волатильний характер динаміки надзвичайних ситуацій, зміну їх структури за походженням та рівнями виникнення. Обґрунтовано неоднорідність наслідків для населення. Визначено тенденцію до зростання частки техногенних і соціальних надзвичайних ситуацій при відносній стабільності природних. Така тенденція свідчить про посилення ролі антропогенних чинників у системі надзвичайних ситуацій.

Ефективність публічного управління у сфері цивільного захисту визначається рівнем інституційної спроможності, якістю координаційних механізмів та здатністю системи до оперативної адаптації. Обґрунтовано доцільність впровадження інтегрованого підходу. Такий підхід поєднує ризик-орієнтоване управління, аналітико-прогностичні методи та проектоорієнтовані моделі реагування. Результатом стане формування передумов для підвищення ефективності управлінських рішень, оптимізації ресурсного забезпечення. Вагомим стане зміцнення резильєнтності держави в умовах сучасних безпекових викликів.

The article analyzes the current state and trends in the development of the field of emergencies in Ukraine. The analysis was conducted taking into account increased uncertainty, transformation of the security environment and the effects of martial law. The relevance of the study lies in the need to form effective public management mechanisms in the field of civil protection based on a systematic analysis of statistical data. It is also important to identify structural changes in the dynamics of emergencies and assess their impact on the population and critical infrastructure.

The study summarizes theoretical approaches to defining crisis management, risk-based management and institutional transformation of the civil protection system. It is established that modern scientific thought is characterized by increased attention to adaptive models of public management, improvement of analytical tools and development of intersectoral coordination in emergency situations.

Based on the analysis of statistical indicators, the volatile nature of the dynamics of emergencies, changes in their structure by origin and levels of occurrence were revealed. The heterogeneity of the consequences for the population was substantiated. A trend towards an increase in the share of technogenic and social emergencies with relative stability of natural ones has been identified. This trend indicates an increase in the role of anthropogenic factors in the system of emergencies.

The effectiveness of public administration in the field of civil protection is determined by the level of institutional capacity, the quality of coordination mechanisms and the system's ability to quickly adapt. The feasibility of implementing an integrated approach has been substantiated. This approach combines risk-oriented management, analytical and predictive methods and project-oriented response models. The result will be the formation of prerequisites for increasing the efficiency of management decisions, optimizing resource provision. Strengthening the resilience of the state in the face of modern security challenges will be important.

Ключові слова: надзвичайні ситуації, публічне управління, цивільний захист, інституційна трансформація, волатильність, резильєнтність, проектно-орієнтоване управління.

Key words: emergencies, public administration, civil protection, institutional transformation, volatility, resilience, project-oriented management.

ВСТУП

В умовах сьогодення, надзвичайні ситуації мають високий рівень невизначеності та потребують системного підходу до формування управлінських рішень і вдосконалення інституційних механізмів цивільного захисту. Відповідно до цього, актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності публічного управління на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку надзвичайних ситуацій.

Зростаюча волатильність показників надзвичайних ситуацій, зміна їх структури та посилення впливу людського і техногенного факторів обумовлюють потребу у дієвій системі управління та реагування. Це сприятиме забезпеченню обґрунтованості управлінських рішень, підвищення рівня готовності системи цивільного захисту та зміцнення резильєнтності держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження сучасного стану та тенденцій у сфері надзвичайних ситуацій є поширеним серед наукової спільноти. Зокрема, науковці обґрунтовують трансформаційні процеси системи цивільного захисту під впливом воєнних, техногенних і соціальних викликів. Відтак, Клименко Н. [9] окреслює особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану, визначаючи, що сучасні загрози суттєво ускладнюють функціонування системи реагування на надзвичайні ситуації.

Науковець Коваленко О. досліджує кризове управління в Україні, через аналіз системи надзвичайних ситуацій. Також Фоменко А. [12] розглядає становлення

та функціонування системи цивільного захисту в Україні, аналізуючи її нормативно-правові та організаційно-аналітичні основи, з урахуванням стану надзвичайних ситуацій.

У науковій праці Борщевського В. В., Василиці О. Б. та Матвєєва Є. Е. [1] досліджено інституційні трансформації публічного управління в умовах воєнного стану та визначають, що дія воєнного стану суттєво впливає на кількість надзвичайних ситуацій. В продовження, Гусаріна Н. В., Гусаріна Н. В., Черкасова, С. О., Черкасова, С. А. [2] аналізують ризик-менеджмент надзвичайних ситуацій як вагомий інструмент сучасного управління та зниження кількості надзвичайних ситуацій усіх рівнів походження.

На основі проведеного дослідження, варто зазначити, що наукові підходи визначають інституційну трансформацію системи публічного управління, посилення ролі ризик-орієнтованого та кризового менеджменту та впровадження сучасних аналітичних та управлінських інструментів. Відповідно до цього, перспективним є подальше удосконалення координаційних механізмів та підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації на основі детального аналізу стану надзвичайних ситуацій в країні.

МЕТОЮ СТАТТІ

Метою статті є аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку сфери надзвичайних ситуацій в Україні на основі узагальнення статистичних даних та обґрунтування напрямів удосконалення публічного управління у сфері цивільного захисту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- визначити сутність надзвичайних ситуацій;
- проаналізувати сучасний стан і динаміку надзвичайних ситуацій в Україні;
- дослідити структуру надзвичайних ситуацій за характером походження;
- обґрунтувати напрями щодо удосконалення системи управління ризиками та підвищення резильєнтності держави.

Виконання поставлених завдань сприятиме розкриттю необхідності дієвої політики публічного управління в системі надзвичайних ситуацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз стану та тенденції кількості надзвичайних ситуацій мають досить волатильний характер. Динаміка змін спричинена наявністю загроз національного масштабу. Зокрема, дія воєнного стану впливає на зміну кількості, частоти та характеру надзвичайних ситуацій. За таких умов вагомим є формування дієвої системи до аналізу, превентивного запобігання та зниження ризиків появи НС [8]. Задля дієвості публічного управління у сфері надзвичайних ситуацій важливим є вивчення їх динаміки, класифікації за типом погодження, територіальним розміщенням та рівнем впливу. Відповідний кількісний та якісний аналіз сприяє визначенню та формуванню пріоритетів щодо превентивних заходів державної та місцевої систем цивільного захисту.

Доцільним є інтеграція статистичних даних з прогностичними оцінками. Результатом такого підходу є формування науково обґрунтованої основи для планування та реалізації управлінських рішень у сфері цивільного захисту. Моніторинг та аналіз тенденцій надзвичайних ситуацій є необхідним задля забезпечення безпеки населення. Крім того, стало дослідження кількісних та якісних показників НС є базисом для впровадження сучасних технологій управління ризиками, цифрових платформ оповіщення та проєктного підходу в публічному управлінні.

Відповідно до цього, важливим є аналіз кількісних показників надзвичайних ситуацій, що виникли в Україні. Аналіз враховує різні аспекти класифікації НС, зокрема характер походження та рівень поширення і наслідки

для населення. Зазначений структурований підхід сприяє оцінці ефективності системи публічного управління надзвичайними ситуаціями, зокрема проєктоорієнтованих моделей, що застосовуються у сфері цивільного захисту. Аналіз динаміки кількісних показників НС дозволяє обґрунтувати пріоритетні напрями управління, ресурсного забезпечення та прогнозування ризиків у наступні періоди.

За результатами аналізу, варто виокремити наступну динаміку, загальна кількість зареєстрованих надзвичайних ситуацій у 2025 році зросла на 9,4 % порівняно з 2024 роком. Відповідна тенденція вказує на посилення процесів, пов'язаних із техногенними та соціальними загрозами.

В розрізі видів НС, техногенні НС мають приріст 20,6 %. Динаміка свідчить про підвищену частоту аварій на промислових об'єктах, інфраструктурних інцидентів та необхідність удосконалення технічних заходів безпеки.

Водночас природні НС мають стійку тенденцію -1,5 %. Визначено стабільну частоту стихійних явищ та ефективність превентивних заходів у цій сфері. Наявне значне зростання соціальних НС +80 %. Така тенденція зумовлена врахуванням людського фактору та непередбачуваних поведінкових ризиків у межах окремих видів діяльності [4, 5, 6, 7, 8].

Класифікація НС за територіальними рівнями визначає зменшення кількості НС на місцевому рівні -16,7 %. Це є результатом управлінських рішень державних органів у центральних та об'єктових проєктах управління. Кількість об'єктових НС зросла на 61,1 %. Тенденції свідчать про підвищену активність аварій та ситуацій у конкретних об'єктах критичної інфраструктури. Повна відсутність НС державного рівня у 2025 році (-100 %) є наслідком ефективного централізованого та превентивного управління основними національними ризиками.

Оцінка наслідків для населення має наступні тенденції:

- кількість загиблих зменшилася на 18,9 %. Причинно-наслідкові зв'язки свідчать про підвищення ефективності заходів реагування та евакуації.

- кількість постраждалих збільшилася майже в 2,9 рази. Причинно-наслідкові зв'язки визначають зростання соціальних та об'єктових інцидентів та загальне збільшення розміру впливу подій.

Таблиця 1. Кількісні показники надзвичайних ситуацій, що виникли в Україні, 2024–2025 рр.

Дані про надзвичайні ситуації	2024 рік станом на 31.12.2024	2025 рік станом на 31.12.2025	Зменшення (збільшення), у відсотках
Загальна кількість НС	106	116	+9,4
з них за характером походження:			
Техногенного характеру	34	41	+20,6
Природного характеру	67	66	-1,5
Соціальні	5	9	+80,0
Воєнні	0	0	0,0
з них за рівнями:			
Державного рівня	1	0	-100,0
Регіонального рівня	3	3	0,0
Місцевого рівня	66	55	-16,7
Об'єктового рівня	36	58	+61,1
Загинуло людей внаслідок НС	148	120	-18,9
Постраждало людей внаслідок НС	295	868	+ в 2,9 рази

Джерело: побудовано автором на основі [4, 5, 6, 7, 8].

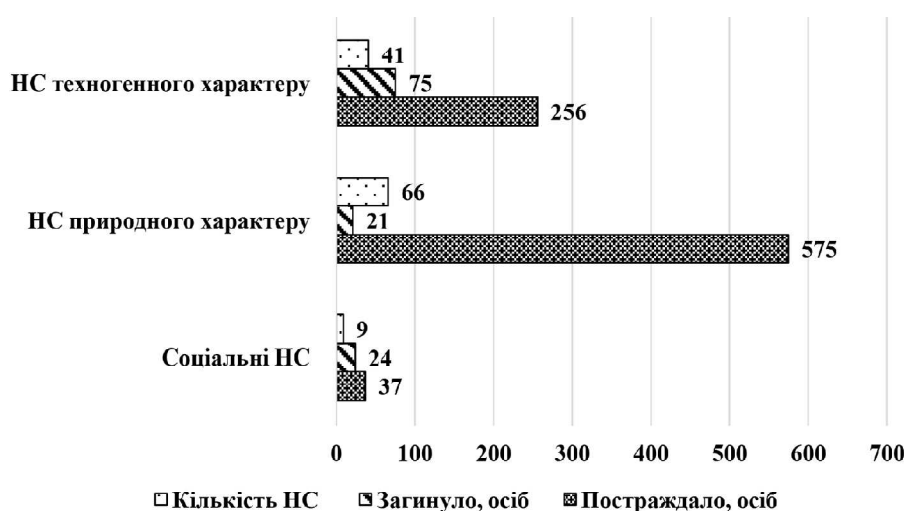

Рис. 1. Розподіл кількісних показників НС, які виникли в Україні у 2025 році

Джерело: побудовано автором на основі [4, 5, 6, 7, 8].

Проаналізовані тенденції обґрунтовують важливість комплексного підходу до управлінських рішень, організації навчання та вдосконалення систем оповіщення. У цьому контексті вагомим є застосування проєктоорієнтованого управління НС. В загальному, проведений аналіз підтверджує волатильність динаміки надзвичайних ситуацій, високий вплив техногенних і соціальних чинників на безпеку населення та критичну інфраструктуру. Відповідно до цього, варто наголосити на важливості інтеграції цифрових технологій і проєктного менеджменту у систему публічного управління. Зазначене сприятиме забезпеченню своєчасного реагування, зменшення ризиків та підвищення стійкості держави до кризових екзогенних та ендогенних факторів впливу.

Аналітичні дані рисунку 1, згідно звіту ДСНС України, визначають, що найбільша кількість надзвичайних ситуацій має місце у категорії природного характеру. Зокрема, у 2025 році зареєстровано 66 НС природного характеру. В наслідок чого загинула 21 особа та 575 постраждало.

НС техногенного характеру зареєстровано 41 та 75 людей загинуло, 256 постраждало. Найменша кількість НС визначена в межах соціального спрямування, а саме зареєстровано випадків 9, загинуло осіб — 24, постраждало — 37 [4, 5, 6, 7, 8].

Отже, аналітичні дані свідчать, що природні надзвичайні ситуації залишаються найбільш поширеними. Техногенні НС мають вищу смертність на одного випадка НС, що обумовлює високий ризик для населення та критичної інфраструктури. Соціальні НС є менш поширеними. Проте соціальні НС мають значну питому смертність та постраждалих відносно кількості випадків. Така тенденція свідчить про важливість посилення превентивних і інформаційних заходів в контексті соціального спрямування.

В умовах стійкого впливу дії воєнного стану на формування системи цивільного захисту вагомим значення набуває впровадження проєктоорієнтованого підходу як ефективного інструменту управління кризовими ситуаціями [9]. — Застосування проєктного підходу дозволяє забезпечити пріоритетність заходів реагування та інтеграцію різних суб'єктів безпекового середовища.

Проєктний підхід сприяє підвищенню адаптивності управлінських рішень, що є необхідним в умовах постійно змінюваного характеру загроз [10].

Використання проєктного підходу управління формує передумови для ефективного використання ресурсів, впровадження інноваційних рішень та забезпечення належного рівня моніторингу й оцінки результативності заходів. Результативними показниками є мінімізація наслідків вогневого впливу та підвищення загальної стійкості регіону до зовнішніх викликів.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасного стану та тенденцій надзвичайних ситуацій визначає їх вагомий волатильність. Така тенденція визначена структурним впливом природних, техногенних та соціальних чинників. Динаміка виникнення НС залежить від змін зовнішніх і внутрішніх загроз. Вагомим впливу завдає дія воєнного стану. Розвиток ефективного публічного управління в сфері цивільного захисту має враховувати систематичне вивчення закономірностей появи НС, класифікація за типом, рівнем поширення та потенційним впливом на населення й критичну інфраструктуру. Такий підхід забезпечує науково обґрунтовану основу для превентивних заходів та стратегічного планування безпекових рішень.

Доцільним є впровадження проєктоорієнтованого підходу до управління надзвичайними ситуаціями. Відповідні механізми сприяють координації дії суб'єктів системи цивільного захисту, пріоритетизувати ресурси та забезпечувати ефективне реагування на кризові події. Проєктне управління посилює адаптивність системи цивільного захисту, інтеграції сучасних цифрових технологій та моніторингу ризиків. Результатом застосування проєктного підходу є посилення резильєнтності держави та місцевих громад.

Оцінені показники обґрунтовують потребу застосування інтегрованого підходу до управління всіма типами НС. У цьому контексті доцільним є реалізація проєктно-орієнтованої моделі реагування та підвищення рівня готовності населення і органів влади.

Література:

1. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е. (2022) Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне панування та механізми розвитку. Держава та регіони. Сер. Публічне управління та адміністрування. № 2 (76). С. 30—35.
2. Гусаріна Н. В., Гусарина Н. В., Черкасова, С. О., Черкасова, С. А. (2021). Ризик менеджмент надзвичайних ситуацій. Економічний журнал Одеського політехнічного університету, (3 (17)). С. 63—68.
3. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Офіційний сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/> (дата звернення: 06.04.2026).
4. Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2023 році: вебсайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/2/0/4/5/2/3/6/zvit-pro-osnovni-rezultati-diialnosti-dsns-u-2023-roci.pdf>
5. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні у 2022 році. ДСНС України. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення: 07.04.2026).
6. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні у 2023 році. ДСНС України. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення: 07.04.2026).
7. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні у 2024 році. ДСНС України. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення: 07.04.2026).
8. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні у 2025 році. ДСНС України. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення: 07.04.2026).
9. Клименко Н. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану. Науковий вісник: Державне управління. 2022. № 2. С. 218—233.
10. Коваленко О. Аналіз кризового управління в Україні: сучасний стан та перспективи. Вісник національної академії державного управління. 2021. № 3. С. 45—52.
11. Кодекс цивільного захисту України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34—35, ст.458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 09.04.2026).
12. Фоменко А. (2022) Цивільний захист в Україні: створення та функціонування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. № 1 (116). С. 7—14.
- dsns.gov.ua/upload/2/0/4/5/2/3/6/zvit-pro-osnovni-rezultati-diialnosti-dsns-u-2023-roci.pdf (Accessed 6 April 2026).
5. State Emergency Service of Ukraine (2022), "Information and analytical report on emergencies in Ukraine in 2022", available at: <https://dsns.gov.ua> (Accessed 7 April 2026).
6. State Emergency Service of Ukraine (2023), "Information and analytical report on emergencies in Ukraine in 2023", available at: <https://dsns.gov.ua> (Accessed 7 April 2026).
7. State Emergency Service of Ukraine (2024), "Information and analytical report on emergencies in Ukraine in 2024", available at: <https://dsns.gov.ua> (Accessed 7 April 2026).
8. State Emergency Service of Ukraine (2025), "Information and analytical report on emergencies in Ukraine in 2025", available at: <https://dsns.gov.ua> (Accessed 7 April 2026).
9. Klymenko, N. (2022), "Features of civil protection under martial law", Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia, Vol. 2, pp. 218—233.
10. Kovalenko, O. (2021), "Analysis of crisis management in Ukraine: current state and prospects", Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia, Vol. 3, pp. 45—52.
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2013), "Code of Civil Protection of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (Accessed 9 April 2026).
12. Fomenko, A. (2022), "Civil protection in Ukraine: formation and functioning", Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Vol. 1 (116), pp. 7—14.

Отримано редакцією журналу / Received: 14.04.26

Професійно / Revised: 24. 04.26

Дата публікації / Published: 12.05.26

References:

1. Borshchevskiy, V. V., Vasylytsia, O. B. and Matvieiev, Ye. E. (2022), "Public administration under martial law: institutional transformations, strategic governance and development mechanisms", Derzhava ta rehiony. Serii: Publichne upravlinnia ta administruvannia, Vol. 2 (76), pp. 30—35.
2. Husarina, N. V., Husarina, N. V., Cherkasova, S. O. and Cherkasova, S. A. (2021), "Risk management of emergency situations", Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu, Vol. 3 (17), pp. 63—68.
3. State Emergency Service of Ukraine (2026), available at: <https://dsns.gov.ua/> (Accessed 6 April 2026).
4. State Emergency Service of Ukraine (2023), "Report on the main results of the activities of the State Emergency Service of Ukraine in 2023", available at: <https://dsns.gov.ua/>

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663